

Ministrstvo za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje

INTERVENCIJSKA ORODJA ZA UČENCE IN DIJAKE S POSEBNIMI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIMI POTREBAMI IN TERITORIALNA ORGANIZACIJA ZA VKLJUČUJOČO ŠOLO

Predgovor

Načela, na katerih temelji naš model vključujoče šole, ki predstavlja referenčno točko za politike vključevanja v Evropi in drugod, so prispevala k temu, da je italijanski izobraževalni sistem postal prizorišče znanja, razvoja in socializacije za vse, s poudarkom na vidikih vključevanja in ne selekcije.

Na podlagi teh izkušenj lahko naša država zdaj, ko je minilo več kot trideset let od zakona št. 517 iz leta 1977, ki je prvi uvedel koncept vključujoče šole, preuči kritične točke, ki so se pojavile, in na podlagi bolj poglobljenega znanja oceni, da je treba ponovno preučiti nekatere vidike celotnega sistema.

Učenci in dijaki s posebnimi potrebami so vključeni v čedalje bolj raznoliko okolje, v katerem tradicionalna delitev na invalidne učence in učence, ki to niso, ne odraža v celoti kompleksne stvarnosti naših šolskih razredov. Nasprotno, bolj primerno je zavzeti izrazito vzgojno-izobraževalni pristop, pri katerem učenci in dijaki s posebnimi potrebami niso opredeljeni na podlagi morebitnega spričevala, ki je vsekakor še vedno uporabno zaradi niza ugodnosti in jamstev, vendar pa prinaša s seboj tveganje, da jih zapre v togo omejen okvir. V zvezi s tem je, tudi na kulturni ravni, pomemben doprinos diagnostičnega modela MKF (*angl. ICF: International Classification of Functioning*) SZO, ki upošteva posameznikovo osebnost z vidika bioloških, psiholoških in socialnih dejavnikov. Model MKF, ki temelji na profilu funkcioniranja in analizi konteksta, omogoča opredelitev **posebnih vzgojnih in izobraževalnih potreb (PVIP)** učenca ali dijaka ne glede na izključujočo tipizacijo.

V tem smislu ima lahko vsak učenec ali dijak ves čas ali v določenem obdobju posebne vzgojne in izobraževalne potrebe; botrujejo jim lahko bodisi fizični, biološki, fiziološki razlogi, ali tudi psihološki in socialni vzroki, na katere se mora šola ustrezno in individualno odzvati.

Zato je treba okrepiti kulturo vključevanja, tudi z izboljšanjem ustreznih kompetenc kurikularnih učiteljev, da bi dosegli tesnejše sodelovanje med vsemi elementi vzgojno-izobraževalne skupnosti.

S tega vidika so strateškega pomena **Območni podporni centri**, saj predstavljajo vmesni člen med upravo in šolami ter med samimi šolam, ko gre za posebne vzgojne in izobraževalne potrebe. Zato dopolnjujejo svoje naloge, kot je že pojasnjeno v ministrski uredbi z dne 12. julija 2011 na temo posebnih vzgojnih in izobraževalnih potreb, in sodelujejo z drugimi ozemeljskimi viri pri oblikovanju podporne mreže za proces vključevanja, pri čemer se v skladu s svojim prvotnim poslanstvom osredotočajo zlasti na izboljšanje šolskega

okolja z uvajanjem novih tehnologij, hkrati pa nudijo podporo učiteljem v skladu z kooperativnim intervencijskim modelom.

Ob upoštevanju vloge, ki jo imajo Območni podporni centri v novem organizacijskem modelu vključevanja, so v drugem delu teh smernic opredeljene njihova organiziranost, naloge in sestava osebja, ki v njih dela.

Prvi del smernic vsebuje navodila šolam, kako poskrbeti za učence in dijake s posebnimi vzgojnimi in izobraževalnimi potrebami.

1. Posebne vzgojne in izobraževalne potrebe - PVIP (it. BES)

Področje prikrajšanosti v šoli je mnogo obsežnejše od tistega, ki se izrecno nanaša na prisotnost primanjkljajev. V vsakem razredu so učenci, ki potrebujejo *posebno pozornost* zaradi najrazličnejših razlogov: socialne in kulturne prikrajšanosti, specifičnih učnih in/ali razvojnih težav in motenj, težav zaradi nepoznavanja italijanske kulture in jezika, ker pripadajo drugim kulturam. Na raznolikem obzorju naših šol postaja kompleksnost tkiva šolskih razredov vse bolj očitna. To področje šolske prikrajšanosti, ki vključuje različne težave, je označeno kot področje posebnih vzgojnih in izobraževalnih potreb (v drugih evropskih državah: *Special Educational Needs*). Zajema tri glavne podkategorije: invalidnost, specifične vzgojne motnje ter socialno-ekonomsko, jezikovno in kulturno prikrajšanost.

S "**specifičnimi razvojnimi motnjami**" so torej poleg specifičnimi učnimi težavami mišljeni tudi primanjkljaji na področju besednega in nebesednega izražanja, motorične koordinacije, zaradi skupnega izvora v razvojnem obdobju pa tudi pomanjkanje pozornosti in hiperaktivnost, medtem ko lahko mejno inteligentnost štejemo za primer na prehodu med invalidnostjo in specifično motnjo. Za številne od teh profilov so ustrezne nosografske kode zajete v iste kategorije, kot jih opredeljujejo najpomembnejši **diagnostični priročniki**, zlasti diagnostični priročnik ICD-10, ki vključuje mednarodno klasifikacijo bolezni in z njim povezane težave, ki jo je pripravila Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) in jo uporabljajo **italijanske javne socialnozdravstvene službe**.

Za vse te raznovrstne težave, ki se uvrščajo med specifične razvojne motnje, ni mogoče ali se ne sme pridobiti potrdila v skladu z zakonom št. 104/92, kar pomeni, da niso upravičene do ugodnosti in ukrepov, predvidenih z istim okvirnim zakonom, vključno s podpornim učiteljem.

Zakon št. 170/2010 torej predstavlja prelomnico, saj odpira drugačen kanal vzgojno-izobraževalne pozornosti in uresničuje načela prilagajanja izobraževalnih poti, opredeljenih v zakonu št. 53/2003 tako, da "skrbi" za učence in dijake s PVIP ne prevzame le podporni učitelj, temveč vsak posamezni kurikularni učitelj in celoten učiteljski tim.

1.2 Učenci in dijaki s specifičnimi motnjami

Normalno ali celo nadpovprečno inteligentnim učencem in dijakom, ki se zaradi specifičnih problematik soočajo s težavami v šoli, je treba pomagati, da v celoti izkoristijo svoj potencial. Med njimi so bili učenci in dijaki s **specifičnimi učnimi težavami - SUT (it. DSA)** deležni pomembnih zakonodajnih ukrepov, ki so že opredelili dobro strukturiran okvir predpisov za zagotavljanje njihove pravice do izobraževanja.

Treba pa je poudariti, da so nekatere tipologije motenj, ki niso izrecno navedene v zakonu št. 170/2010, upravičene do enakih ukrepov, kot jih predvideva ta zakon, saj predstavljajo specifične težave ob prisotnosti normalnih intelektualnih sposobnosti. Gre zlasti za motnje s posebnimi težavami na področju govora (specifične motnje govora ali, širše, nizka verbalna inteligentnost, povezana z visoko neverbalno inteligentnostjo) ali, nasprotno, na neverbalnem področju (na primer motnje v koordinaciji gibanja, dispraksija, neverbalne motnje ali, bolj splošno, nizka neverbalna inteligentnost, povezana z visoko verbalno inteligentnostjo, če ta stanja bistveno ogrožajo razvoj učenčevega ali dijakovega potenciala) ali za druge resne težave, ki lahko ogrozijo šolsko kariero (kot na primer blaga motnja avtističnega spektra, če ni zajeta v primere, določene v zakonu št. 104).

Pristop, ki, kot že povedano v uvodu, ne bi smel biti zgolj klinični, temveč predvsem vzgojno-izobraževalni, bi moral omogočiti opredelitev strategij in metod posredovanja, povezanih s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami vse bolj vključujoče in prijazne šole, brez potrebe po dodatnih zakonskih pojasnilih.

V zvezi s tem predstavljata zakon št. 53/2003 in zakon št. 170/2010 glavna referenčna standarda, po katerih se je treba zgledovati pri sprožanju pobud, potrebnih v takih primerih.

1.3 Učenci in dijaki z motnjo pomanjkanja pozornosti in hiperaktivnostjo

Posebno pozornost je treba nameniti učencem in dijakom s težavami pri nadzoru pozornosti in/ali aktivnosti, ki so pogosto opredeljene s kratico ADHD (*Attention Deficit Hyperactivity Disorder*), ki ustreza slovenski kratici **MPPH – Motnja pomanjkanja pozornosti in hiperaktivnost**.

ADHD se pogosto pojavlja tudi v povezavi s **specifičnimi učnimi težavami** ali drugimi problematikami, je nevrobiološkega izvora in vpliva na načrtovanje, učenje in socializacijo s sovrstniki. Ocenjuje se, da je ta motnja v tako hudi obliki, da ogroža potek šolanja, prisotna pri približno 1 % šolske populacije, torej pri skoraj 80.000 učencih in dijakih (vir: inštitut Istituto Superiore di Sanità),

ADHD se zelo pogosto pojavlja skupaj z eno ali več razvojnimi motnjami: uporniškimi in provokativnim vedenjem, vedenjskimi motnjami v puberteti, specifičnimi učnimi težavami, anksioznostjo, nihanji razpoloženja itd.

Za otroka/mladostnika z ADHD bo gotovo najbolje poskrbljeno, če obstaja sinergija med družino, šolo in kliniko. Informacije, ki jih posredujejo učitelji, imajo pomembno vlogo pri opredelitvi diagnoze, sodelovanje šola pa je temeljni povezovalni člen v procesu rehabilitacije.

V nekaterih primerih je zaradi posebno resne klinične slike, ki ji botruje tudi komorbidnost z drugimi patologijami, potrebno dodeliti učitelja za podporni pouk, kot je določeno v zakonu št. 104/92. Vendar pa veliko otrok in mladostnikov z ADHD zaradi blažje izražene motnje ne dobi potrdila o invalidnosti, čeprav so enako upravičeni do tega, da se jim omogočijo pogoji za uspešno šolanje.

Zato je treba ukrepe, ki jih zakon št. 170 določa za učence in dijake s specifičnimi učnimi težavami, razširiti na vse učence s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami.

1.4 Mejne kognitivne sposobnosti

Posebno obravnavo potrebujejo tudi učenci in dijaki, katerih intelektualni potencial ni optimalen in je običajno opisan z izrazi, kot so mejno (ali *borderline*) kognitivno funkcioniranje (inteligentnost), pa tudi z drugimi izrazi (npr. mešana specifična razvojna motnja), **koda F83**) in s posebnimi razlikovanji, če le-ta niso zajeta v določbah zakonov št. 104 ali št. 170. Sodeč po ocenah je takih primerov približno 2,5 % celotne šolske populacije, tj. približno 200.000 učencev in dijakov.

To so otroci ali mladostniki, katerih skupni **IQ** (inteligentni količnik) je med 70 in 85 panti, brez posebnosti. Pri nekaterih od njih je zaostanek povezan z nevrobiološkimi dejavniki in je pogosto sočasen (komorbiden) z drugimi motnjami. Pri drugih gre le za blago obliko težav, tako da lahko ob ustrezni podpori in usmeritvi v izobraževalne programe, ki najbolj ustrezajo njihovim lastnostim, živijo normalno življenje. Kot vedno so tudi v teh primerih ustrezni vzgojni in didaktični ukrepi ključnega pomena.

1.5 Uporaba strategij ukrepanja za primere PVIP

Pravkar navedeni razmisleki kažejo zlasti na potrebo po oblikovanju prilagojenih in individualnih programov šolanja za učence in dijake s posebnimi vzgojnimi in izobraževalnimi potrebami, tudi s pripravo prilagojenega učnega načrta, ki je lahko individualen ali namenjen tudi vsem otrokom v razredu, kjer so prisotne PVIP, v vsakem primeru pa dobro razčlenjen, ki služi kot stalno in sprotno delovno orodje učiteljev in ima funkcijo dokumentiranja načrtovanih strategij ukrepanja za družine.

Šole - na podlagi odločitev **razrednih svetov**, ki izhajajo iz pregleda klinične dokumentacije, ki jo posredujejo družine, in psihopedagoških in didaktičnih ocen . lahko za vse učence in dijake s posebnimi vzgojnimi in izobraževalnimi potrebami uporabijo kompenzacijska orodja in dispenciacijske ukrepe, predvidene z izvedbenimi določbami zakona št. 170/2010 (zakonska uredba št. 5669/2011), ki so podrobneje opisane v priloženih **Smernicah**.

1.6 Izobraževanje

Rečeno je že, da postajajo naši šolski razredi vse bolj kompleksni, saj se v njih prepletajo vprašanja invalidnosti, razvojnih motenj, socialnih stisk in vključevanja tujih učencev. Zaradi tega je čedalje bolj nujno, da uporabimo didaktični pristop, ki predstavlja "skupni imenovalec" za vse učence in dijake in ne pušča nikogar zadaj: torej didaktični pristop, ki je vključujoč in ne poseben.

Da bi se lahko pravilno odzvali na potrebe po izobraževanju, ki izhajajo iz novih kontekstov v italijanskih šolah ter zahtev šolskih učiteljev in ravnateljev po poglobljenem in širšem znanju, je Ministrstvo za

izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje podpisalo okvirni sporazum z univerzami, ki ponujajo študijske programe s področja izobraževalnih ved, z namenom, ponuditi programe strokovnega izpopolnjevanja in/ali magistrske programe za šolsko osebje.

Od akademskega leta 2011/2021 dalje je bilo po vsej državi izvedenih 35 študijskih in magistrskih programov "Didaktika in psihopedagogika za specifične učne težave".

Zaradi pozitivnih odzivov na pravkar omenjeni ukrep je **Generalna direkcija za dijake, povezovanje, sodelovanje in obveščanje, v sodelovanju z Glavnim ravnateljstvom za šolsko osebje**, s katerim sta skupno podpisala poseben sporazum z nekaterimi italijanskimi univerzami za vzpostavitev mreže fakultet/oddelkov za izobraževalne vede, pripravila dodatno izobraževalno ponudbo, ki se bo začela izvajati v tem šolskem letu in bo obravnavala številna posebna vprašanja, ki se porajajo na področju invalidnosti, vključno s študijskimi in magistrskimi programi na temo didaktike in psihopedagogike za avtizem, ADHD, motnje v duševnem razvoju in mejno inteligentnost, vključujočo psihomotorično vzgojo in senzorne okvare.

Pri izvajanju programov akademskega izobraževanja bo treba uskladiti nastale potrebe s tehničnimi in znanstvenimi zahtevami univerz, ki so jih pripravljene organizirati.

2. Teritorialna organizacija za optimalno izvedbo vključujoče šole

2.1 I OPC - Območni podporni centri (it. CTS): porazdelitev po ozemlju

Območne podporne centre (OPC) so ustanovili **Deželni šolski uradi** v dogovoru z Ministrstvom za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje v okviru projekta "Nove tehnologije in invalidnost". Centri se nahajajo v večstopenjskih šolah, njihov sedež pa sovпада s sedežem izobraževalne ustanove, ki jih gosti.

Deželni šolski uradi lahko torej dopolnijo ali reorganizirajo deželno mrežo OPC glede na morebitne novonastale potrebe, ki se pojavijo v zvezi s kakovostjo in porazdelitvijo storitev.

V tem pogledu se zdi smiselno, da je na ozemlju, ki sovпада z vsako pokrajino posamezne dežele, prisoten vsaj en OPC; izjema so metropolitanska območja, kjer bo morda potrebnih več OPC.

Enakomerna porazdelitev po ozemlju omogoča, da OPC lažje zavzamejo vlogo referenčne točke za šole in usklajujejo svoje dejavnosti s pokrajinami, občinami, mestnimi občinami, zdravstvenimi službami, združenji invalidnih oseb in njihovih družin, centri za raziskovanje, usposabljanje in dokumentiranje, vključno s tistimi, ki jih ustanovijo pravkar omenjena združenja, v skladu z vsemi splošnimi strategijami, opredeljenimi na ravni Deželnega šolskega urada in **osrednjega ministrstva**. Usklajevanje z ozemljem namreč OPC zagotavlja uspešnejše in učinkovitejše upravljanje razpoložljivih virov in krepi splošno zmogljivost sistema pri zagotavljanju ustreznih storitev. Deželni šolski uradi bodo odgovorni za povezavo med OPC ter **deželnimi medinstitucionalnimi delovnimi skupinami - DMDS (it. GLIR)**, ter za povezovanje **pokrajinskih medinstitucionalnih delovnih skupin PMDS (it. GLIP)** z novimi organi, predvideni v teh Smernicah.

Na manj razširjeni teritorialni ravni, ki lahko na primer sovпада z socialno-zdravstvenim okrajem, se je izkazalo za koristno opredeliti druge večstopenjske šole, ki so del mreže za vključujočo šolo.

Ta izkušnja je bila že uspešno preizkušena v nekaterih deželah, v katerih so bili poleg OPC na pokrajinski ravni ustanovljeni tudi **območni centri za vključevanje - OCV (it. CTI)** na ravni okrajev.

Vzpostavitev razpršene in dobro strukturirane mreže med vsemi šolami, ki je strukturno poenotena, omogoča učiteljem dostop do kontaktnih in referenčnih točk za vse težave v zvezi s posebnimi vzgojnimi in izobraževalnimi potrebami.

Na ravni posameznih šol bi bilo treba opraviti notranjo presojo, ki lahko ob upoštevanju obstoječih virov opredeli možne modele povezovanja v mrežo OPC ter OCV, saj bi lahko tako zagotovili kar najbolj učinkovite ukrepe svetovanja, izobraževanja, spremljanja in zbiranja dobrih praks in si prizadevali za čedalje večjo udeležbo kurikularnih učiteljev, na primer z ustanavljanjem delovnih skupin za vključevanje v šolski sistem. Če povzamemo, je treba spodbuditi resnično sodelovanje **učiteljskih zborov in zavodskih svetov**, ki bo doprineslo do sprejetja notranje politike šol na področju vključenosti, ki bo dejansko horizontalno povezana in bo imela osrednjo vlogo znotraj vzgojno-izobraževalne ponudbe.

Ozemeljska organizacija za vključenost torej predvideva:

- **Delovne skupine za invalidnost- DSI (it. GLH)** v vsaki šoli, ki jim po potrebi nudijo podporo **Delovne skupine za vključevanje - DSV**; **DSI** v mreži ali na okrajni ravni,
- i **Območni centri za vključevanje (OCV)** v okviru posameznih socialno-zdravstvenih okrajev in
- vsaj en OPC na pokrajinski ravni.

Da bi na deželni ravni zagotovili ustrezno obveščanje o funkcijah, dejavnostih in lokacijah OPC, vsak center ali mreža centrov pripravi in posodablja svojo spletno stran, do katere bo mogoče dostopati tudi preko *povezave* na portalu Deželnega šolskega urada. Te povezave so vključene v portal Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje Območnih podpornih centrov: www.istruzione.cts.it

Na spletno stran OPC je mogoče umestiti spletne strani za vsakega od OPC, po potrebi pa tudi prostor za mrežo DSI, kar bo spodbudilo redno izmenjavo informacij in seznanjanje z dejavnostmi na tem območju.

2.1.2 Tim specializiranih učiteljev in profesorjev (**kurikularni učitelji in učitelji za podporni pouk**)

Brez poseganja v splošno izobrazbo in kompetence na področju vključevanja, ki ga imajo tako kurikularni učitelji ali profesorji kot tudi učitelji ali profesorji za podporni pouk, se lahko pojavi potreba po strokovnjakih, ki lahko zagotovijo hitre in konkretne rešitve za nekatere funkcionalne težave. V prvi vrsti gre za notranje vire, tj. učitelje, ki so v okviru svojih poklicnih izkušenj in izobrazbe pridobili strokovno znanje na področju problematik, povezanih z invalidnostjo ali posebnimi razvojnimi motnjami.

Zato lahko OPC vodijo timi specializiranih učiteljev, tako kurikularnih kot tudi podpornih, ki šolam v pokrajini nudijo ustrezno podporo in svetovanje o vključujoči didaktiki. Prisotnost kurikularnih učiteljev v timu ter v DSI v posameznih šolah ter v mreži predstavlja pomemben dejavnik z vidika resničnega vključevanja v šolski sistem.

Kot primer takšnega modela lahko navedemo **Pokrajinski urad za avtizem**, vzpostavljen v nekaterih OPC, ki v sodelovanju z Deželnim šolskim uradom, **Območnimi centri za integracijo** in **Združenji invalidnih oseb in njihovih družin**, na podlagi poglobljene strokovnosti skupine izkušenih in usposobljenih učiteljev ponuja pedagoškemu osebju v teh pokrajinah vrsto svetovalnih storitev, ki se lahko izvajajo tudi na šoli, ki je zaprosila za pomoč, s čimer zagotavlja učinkovito vključevanje učencev in dijakov z avtizmom v šolski sistem.

2.2. Funkcije območnih podpornih centrov

Učinkovita podpora, ki jo nudijo nove tehnologije pri doseganju ciljev izboljšanja učnega procesa, razvoja in socializacije, je odvisna od niza strateških dejavnikov, ki sovpadajo z nekaterimi od osnovnih funkcij območnih podpornih centrov.

2.2.1 Obveščanje in usposabljanje

OPC obveščajo učitelje, učence, dijake in njihove starše o razpoložljivih tehnoloških virih, ki so lahko brezplačni ali plačljivi. V ta namen organizirajo srečanja, na katerih predstavijo nove pripomočke, objavijo novice o njih na spletni strani ali o njih neposredno obvestijo učitelje ali družine, ki jih zanimajo najnovejši dosežki na tem področju.

OPC organizirajo pobude za usposabljanje o vprašanih vključevanja v šolah in PVIP, pa tudi o tehnologijah za integracijo, namenjenih pedagoškemu osebju, učencem, dijakom ali njihovim družinam, na načine in v rokih, ki jih ocenijo kot primerne.

Da bi optimizirali stroške, lahko OPC organizirajo pobude za usposabljanje tudi v mreži z drugimi območnimi podpornimi centri in v sodelovanju z drugimi organi.

OPC ocenjujejo in svojim uporabnikom predlagajo brezplačne programske rešitve, vključno s tistimi, ki so nastale v okviru ukrepa št. 6 **projekta "Nove tehnologije in invalidnost"**

2.2.2 Svetovanje

Poleg splošnega usposabljanja učiteljev o uporabi tehnologij za integracijo je za izkoristek vseh možnosti, ki jih slednje ponujajo, potrebno vključiti tudi strokovnjaka, ki, zlasti v najzahtevnejših situacijah, opredeli najprimernejše pripomočke za uporabo. OPC zato svetujejo tudi na tem področju, pomagajo šolam pri izbiri

pripomočkov in orodij in usmerjajo učitelje pri pridobivanju strokovnih znanj ali didaktičnih praks, ki jim bodo v pomoč pri učinkoviti rabi teh pripomočkov.

Svetovalne storitve, ki jih nudijo centri, ne zadevajo le izbire najprimernejšega pripomočka za učenca, temveč tudi didaktične metode, ki jih je treba uvesti, da bi učni proces učenca ali dijaka, ki uporablja tehnologijo za integracijo, vključili v čim širši kontekst dejavnosti v razredu in v vse vrste metod sodelovanja z družino, namenjenih olajšanju domačih učnih dejavnosti.

Svetovanje pa ni omejeno le na uporabo novih tehnologij, temveč se postopoma širi na celotno področje invalidnosti in posebnih razvojnih motenj.

2.2.3 Upravljanje in neodplačna raba pripomočkov

OPC nakupijo pripomočke glede na lokalne potrebe in jih namenijo za izvajanje ukrepov, predvidenih v točkah 2.1 in 2.2, ter za izposojno na podlagi projekta, ki ga predložijo šole. Z izposojeno opremo lahko šola, preden dokončno kupi pripomočke ali zanje zaprosi OPC, preveri, v kolikšni meri so ti pripomočki učinkoviti za določenega učenca ali dijaka.

Pripomoček, ki je last OPC in dan v neodplačno rabo učencu, mora spremljati učenca, tudi če se slednji prepíše v drugo šolo v isti pokrajini, še posebej pa pri učenčevem prehodu z nižjega v višji cikel šolanja. V nekaterih pokrajinah v dogovoru z Deželnimi šolskimi uradi so določeni OPC odgovorni za nakup pripomočkov in njihovo razdeljevanje učencem in dijakom na zadevnem območju, tudi v neodplačno rabo.

OPC lahko na podlagi okvirnega sporazuma z državno mrežo svetovalnih centrov za pomoč za skupno upravljanje teh pripomočkov in orodij sklenejo sporazume s lokalnimi zbirkami podpornih tehnologij (it.: **ausilioteche**) in/ali **centri za oskrbo s pripomočki**.

2.2.4 Dobre prakse ter raziskovalne in eksperimentalne dejavnosti

OPC zbirajo podatke o dobrih praksah na področju vključevanja, ki jih izvajajo izobraževalne ustanove, in jih ustrezno dokumentirane delijo s šolami na referenčnem območju, bodisi z dejavnostmi obveščanja, tudi prek spletne strani, kot tudi v fazi usposabljanja in svetovanja. Poleg tega spodbujajo vse pobude, kateri cilj je pospešiti izvajanje dobrih praks v zadevnih šolah, in skrbijo za njihovo validacijo in poznejše razširjanje.

OPC pa so tudi središča, v katerih potekajo didaktične raziskave in preizkušanje novih pripomočkov, strojne ali programske opreme, ki se izvajajo tudi v sodelovanju z drugimi šolami ali OPC, univerzami in **raziskovalnimi centri** ter zlasti z inštitutom za didaktične tehnologije **ITD-CNR iz Genove** na podlagi posebnega sporazuma.

2.2.5 Letni intervencijski načrt

OPC za vsako šolsko leto samostojno ali v mreži opredelijo letni intervencijski načrt nakupov in pobud za usposabljanje. V načrtu so torej navedeni podatki o nakupu potrebnih pripomočkov v okviru razpoložljivih in temu namenjenih sredstev, za katere zaprosijo šole in ki se jim dodelijo v neodplačno rabo.

Priporočljivo je, da pripomočke, ki jih nameravajo kupiti, izbere izkušen strokovnjak OPC, po potrebi s pomočjo neodvisnih zunanjih strokovnjakov. Učinkovitost pripomočka se občasno preverja skupaj z učitelji učenca ali dijaka.

Načrtujejo se tudi dejavnosti usposabljanja, pri čemer se upoštevajo potrebe, zaznane na ozemlju, in splošne strategije in prednostne naloge, ki so jih opredelili Deželni šolski uradi ter Ministrstvo za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje.

2.2.6 Gospodarski viri

OPC vsako leto prejme sredstva od Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje za ukrepe, predvidene v točkah 2.2.1 in 2.2.2 (obveščanje in usposabljanje, ki ga neposredno izvaja osebje in/ali strokovnjaki), 2.2.3 (nakup pripomočkov) ter za delovanje samega OPC (stroški za službena potovanja, stroški usposabljanja/samoizobraževanja osebja). Deželni šolski uradi lahko dajo na voljo tudi druge vire.

2.2.7 Spodbujanje teritorialnih sporazumov za vključevanje

OPC lahko v mreži z izobraževalnimi ustanovami spodbujajo teritorialne sporazume in dogovore z lokalnimi socialnimi in zdravstvenimi službami, ki so namenjeni skupnemu razvijanju postopkov za vključevanje storitev v šolsko okolje, dogovorjeni in skupni rabi strokovnih in/ali finančnih virov ter izvajanju projektov za izboljšanje ravni vključenosti v šolski sistem in preprečevanje/obvladovanje stisk otrok in mladostnikov v šolah

2.3 Pravilnik OPC

Vsak OPC ima svoj pravilnik, ki je pripravljen v skladu s temi smernicami.

2.4 Notranja organizacija OPC

2.4.1 Ravnatelj šole

OPC delujejo na sedežih izobraževalnih ustanov, zato za njihovo upravljanje in organizacijo upravno odgovoren ravnatelj šole. Skladno s svojim con poklicnim profilom ima ravnatelj, po možnosti po predhodnem usposabljanju na področju zakonodajnih, materialnih in človeških virov za posebne vzgojne in izobraževalne potrebe, nalogo spodbujati odnose OPC z ozemljem in poskrbeti, da je njegovo delovanje čim bolj učinkovito in uspešno.

2.4.2 Izvajalci. Tim specializiranih kurikularnih učiteljev in učiteljev za podporni pouk

V vsakem OPC bi morali biti prisotni trije izvajalci, od katerih naj bo vsaj eden specializiran za **specifične učne težave**, kot je predvideno v 8. členu uredbe št. 5669/2011. Paziti je treba, da so strokovna znanja o invalidnosti poglobljena in da pokrivajo obsežno področje od intelektualne do senzorne invalidnosti.

Priporočljivo je med kurikularnimi učitelji in učitelji za podporni pouk izbrati tiste, ki lahko zagotovijo kontinuiteto storitev vsaj za tri zaporedna leta.

Izvajalci so lahko zaposleni na šolah, na sedežu katerih je vzpostavljen OPC, ali v drugih šolah, pri čemer je treba tudi v tem drugem primeru zagotoviti nemoteno delovanje centra.

Izvajalci storitev se morajo udeležiti usposabljanja v živo (tovrstno usposabljanje je v vseh pogledih priznано kot storitev) na dogodkih, ki jih organizirajo OPC ali v pomembnejših pobudah na deželni in državni ravni na temo vključenosti, pa tudi v spletnih dogodkih in pobudah, ki potekajo na državnem portalu iz točke 2.4.6.

Poleg tega za usposabljanje in zagotavljanje ustreznih operativnih orodij za reševanje različnih težav in usposabljanje učiteljev v timu Deželni šolski uradi rezervirajo ustrezno število mest za izvajalce OPC na usposabljanjih ali v magistrskih študijskih programih, ki jih aktivira Ministrstvo za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje.

Če kateri od usposobljenih in izkušenih izvajalcev zamenja mesto službovanja in zaradi tega ne more več izvajati svojih dejavnosti v OPC, ga bo nadomestil drug učitelj, ki ga bodo usposobili prisotni izvajalci ali se bo udeležil posebnih usposabljanj, tudi v obliki e-učenja, ki jih bodo zagotovili Ministrstvo za izobraževanje, visoko šolstvo in izobraževanje ter Deželni šolski uradi. Postopek zamenjave izvajalcev se izvede na enak način kot postopek izbire napotenega osebja. V vsakem Deželnem šolskem uradu bo ustanovljena komisija, v kateri bodo sodelovali nekateri izvajalci storitev OPC.

2.4.3 Tehnično-znanstveni odbor

OPC lahko ustanovijo **Tehnično-znanstveni odbor**, ki določi splošne smernice delovanja v skladu s prednostnimi nalogami, opredeljenimi na ravni Ministrstva in Deželnega šolskega urada, in pobude, ki se bodo kratkoročno in srednjeročno izvajale na ozemlju.

Tehnično-znanstveni odbor pripravi **letni intervencijski načrt** iz točke 2.4.

Tehnično-znanstveni odbor sestavljajo ravnatelj šole, predstavnik izvajalcev storitev OPC, predstavnik, ki ga imenuje Deželni šolski urad in, če je mogoče, predstavnik **zdravstvenih služb**. Zaželeno je, da se udeležijo sestankov ali so del odbora tudi referenti območnih podpornih centrov, predstavniki **lokalnih uprav**, združenj invalidnih oseb in njihovih družin ter strokovnjaki na posebnih področjih, povezanih s tehnologijo za integracijo.

2.4.4 Deželni referent OPC

V vsaki deželi izvajalci storitev območnega podpornega centra imenujejo referenta, tj. predstavnika OPC na deželni ravni. Ta predstavnik ima dveletni mandat.

Deželni referenti OPC v sodelovanju z referentom za invalidnost/specifične učne težave Deželnega šolskega zavoda, ki po možnosti izbran med vodstvenim in inšpekcijskim osebjem, so zadolženi za povezovanje, svetovanje in usklajevanje dejavnosti, poleg tega pa predlagajo nove pobude za izvajanje na deželni ravni ali za predstavitev Nacionalnemu koordinacijskemu odboru iz naslednje točke.

2.4.5 Nacionalni koordinacijski odbor OPC

Nacionalni usklajevalni odbor OPC je ustanovljen pri Generalni direkciji za dijake, povezovanje, sodelovanje in obveščanje Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje .

Namen tega organa je zagotoviti čim boljše delovanje nacionalne mreže OPC. Njegove naloge so svetovanje, načrtovanje in spremljanje v skladu s pristojnostmi Osrednje državne uprave in Deželnih šolskih uradov, ki imajo v vsakem primeru svoje predstavnike v Usklajevalnem odboru.

Nacionalni usklajevalni odbor sestavljajo:

- predstavnik Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje
- I referenti za invalidnost/specifične učne težave Deželnih šolskih uradov
- I deželni referenti OPC
- predstavnik Ministrstva za zdravje
- predstavnik Ministrstva za socialne zadeve in delo
- morebitni predstavniki italijanske zveze za premagovanje vseh invalidnosti (it. FISH) in krovne organizacije nacionalnih združenj invalidov (it. FAND)
- univerzitetni docenti in strokovnjaki za tehnologije za integracijo.

Nacionalni usklajevalni odbor je imenovan za dveletno obdobje.

Tehnični odbor sestavljajo predstavnik Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje, ki mu predseduje, štirje predstavniki OPC in štirje referenti za invalidnost/specifične učne težave Deželnih šolskih uradov.

2.4.6 Portal

Portal je zasnovan kot okolje za učenje in poučevanje ter izmenjavo informacij in nasvetov.

Portal vsebuje spletni strani Handytecno in Essediquadro, ki sta namenjeni pripomočkov in dokumentaciji didaktične programske opreme.

Na voljo je tudi zemljevid vseh OPS in OCV ter vseh z njimi povezanih spletnih strani.

Združenjem invalidnih oseb in njihovih družin je namenjena spletna stran, na kateri so na voljo naslovi in povezave na zunanje spletne strani ter neposredne povezave na razdelke o invalidnosti in SUT Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovanje.

Predvidena so še naslednji razdelki:

- *izobraževanje* s programi, namenjenimi družinam in pedagoškemu osebju, kjer so na voljo videoposnetki predavanj in spletne konference ter didaktično gradivo v digitalni obliki;
- *forum* za izmenjavo informacij med izvajalci, družinami, združenji, izvajalci drugih organov;
- *Novice* za novosti iz Italije in Evrope, tudi v sodelovanju z *Evropsko agencijo za izobraževanje oseb s posebnimi potrebami*;
- *Dostop s prijavo* za izmenjavo nasvetov, razpravo o težavah in metodah dela in občasna srečanja.

Portal izpolnjuje zahteve Zakona št. 4/2004 o dostopnosti spletnih strani.

Rim, 27. december 2012

MINISTER

Podpis: Francesco Profumo